Бухы оронуудай пролетаринар, нэгдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 296 (3296) | 1940 оной декабриин 22, воскресенье | **СЭН 10 МҮНГЭ**

ВКП(б)-эй Обкомдо

XVIII Партконференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревновани эмхидхэхэ тухайда

ВКП(б)-гэй Б.-М. Обком болбол Бухэсоюзна XVIII Партийна конференциин нэрэмжэтэ соревнованиие эмхидхэхэ тухайда Улан-Удэ городой түмэрзамай узелай худэлмэришэдэй, албахаагшадай, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые һайшааба.

Тус хандалтые ажалшадай коллективүүдэй суглаануд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, үйлэдбэриингөө даабаринуудые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ тушаа бодото уялгануудые абалга эмхидхэхыень партийна организацинуудай секретарьнуудые уялгалба.

Колхозуудай фермэнүүддэхи залуу малые бүрин түлжүүлхэ

1940 он болбол социалистическэ малажалые саашадань хүгжөөһэн байна. «Колхозуудта хамтын малажалые хүгжөөхэ хэмжээябуулганууд тухайда» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй СНК-гэй 1939 оной, июлиин 8-най үдэр гаргаһан тогтоолые бэелүүлэн, партийна ба советскэ организацинууд хадаа колхозуудай фермэнүүддэхи малайнь тоо толгойе олошоруулгаар, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулгаар ба ашаг үгэлтыень ехэдхэлгээр нилээд амжалтануудые туйлаа.

Энэ жэлэй 10 һарын торшо соо колхозуудта хамтадаа 23.100 фермэнүүд шэнээр эмхидхэгдээ. Мүнөө зуун колхоз бүхэндэ дунда жэшээгээр эбэртэ томо малай 98 фермэнүүд, хонин-ямаадай 86 ба гахайн 66 фермэнүүд хүртэнэ. Манай орондо колхоз бүхэн дунда жэшээгээр 2,5 фермэтэй байна. Украинын большевигүүд, колхознигууд ба колхозницонууд үлэмжэ һайнаар ажаллажа, ехэ юумэ бүтөөбэ. Эндэ бүхы колхозуудай 94,9 процентнь гурба-гурбан фермэтэй болобо. Һайнаар хүгжөөһэн хамтын малажал үгы һаа, бэхижэһэн ба баян артельнэ ажахы байжа шадахагүй гэжэ хүсэдөөр ойлгоһон хэдэн арбаад колхозууд үдэрһөө үдэртэ фермэнүүдээ бүхэжүүлнэ, һү һаалгые, нооһо хайшалалгые, малайгаа амидын шэгнүүрые, малажалһаа гараха продукциие ехэ болгожо байнад. Эдэ бүгэдэ хадаа колхозой экономикые һайжаруулгада ба олзо оруулгые ехэдхэлгэдэ али тухай туһатай байһыень тэдэнэр нюдөөрөө харанад.

Хэдэн олон артельнүүд адуу малдаа анхаралтайгаар хандана, тэдэниие культурнаар харууһалпа, элдэбын халдабарита үбшэнүүдые дэлгэрүүлхэгүйн тулада хэмжээнүүдые уридшалан абапа. Колхознигууд ба колхозницонууд, стахановецууд ба стахановканууд болбол малнуудаа инаг анхаралтайгаар харуулһалжа, залуу малай хоролтые үгы шахуу болгоно. 1936 оной февральда Кремлиин ордоной Ехэ зал соо парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамтадаа, малажалай түрүүшүүлэй зүблөөн болоо һэн. Тэндэ гахайшад, малшад, хонишод, тугалшад, бригадирнууд, фермэнүүдые даагшад ба бусад худэлмэрилэгшэд болбол угаа шухала фактнууд ба жэшээнүүдые олоор харуулан, тугалнууд ба поросенконууд, унагад ба хуригад барандаа элүүр, тобир тарган байхынь тулада, залуу малые хайшан гээд гамтайгаар харууһалха ба тэжээхэ тухайда ойлгосотойгоор ба тодо һонороор хэлэһэн байнад. Эдэ хүнүүд өөһэдынгөө хэрэгые эдибхитэйгээр үүсхэдэг дээрэһээ тус амжалтануудые туйлаһан байна.

Тэрээнһээ хойшо бага бэшэ саг үнгэрөө. Стахановецууд мүнөө яһала олон болоо. 81 мянга гаран стахановецууд 1940 оной Хүдөөажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаба. Залуу малые түлжүүлгээр угаа баян опыт суглуулагдаа. Зүгөөр, тэдэ опыдыень нютаг бүхэндэ хэрэглэхэ ябадал үшөө дутамаг. Заримдаа нютагуудай организацинууд ба колхозууд хадаа түрүүшүүлэйнгээ туйлалтануудыень хэрэгсээнэгүй.

Тульска, Рязанска, Ивановска ба бусад областьнуудай зарим районуудһаа сошордолтой мэдээсэлнүүд ороно. Хэдэн олон колхозууддахи фермэнүүдэй худэлмэрилэгшэд болбол залуу малые бүрин түлжүүлхэ тухайда бүри оролдонгүй. хайша хэрэгээр хандана.

ВКП(б)-гэй Тульска Обком болбол малажалай асуудалнуудые һая болотор хэрэгсээнгүй байба. Рязанска Обком 1940 оной июлиин 22-ой үдэр Шиловска Райкомой тоосоото элидхэлыень сонособ, малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй планиие гүйсэдхэхыень ба фермэнүүдые тусхайта малаарнь бүридүүлхыень районой организацинуудые уялгалһан байгаа. Теэд, тус Обком өөрынгөө гаргаһан энэ шиидхэбэриин гүйсэдхэлыень шалгаагүй, тэрэнь миил хооһон саарһан дээрэ орхигдобо. Гэхэһээ байтагай: энэ оной 11 һара соо дурсагдаһан район дотор үнеэдэйнь тоо толгойн хороото болоһон байха юм.

Үбэлжэлгын үе хадаа колхозуудай фермэнүүдтэ тон харюусалгатай сагынь болоно. Колхозууд бүхыдөө мүнөө жэлдэ адуу малай үбэлжэлгэдэ нёдондонойхиһоо һайнаар бэлэдхэбэ. Үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэгдээ, үхэр малай, моридой, хонидой ба гахайн дулаан байранууд баригдаа. Гэбэшье, зарим областьнууд үбэл болоходонь дээрэ ортобо. Ивановска областиин колхозууд адуу малай байра барилгаар түсэбөө дүүргээгүй.

Нарай малай гарамсаарнь, түрүүшын һарануудта тэдэндэ тусхай анхарал хандуулан, бүхы малаа, шэнэ түлнүүдые барандань түлжүүлхэ зорилготойбди. Малай түлые бүрин түлжүүлхын тулада залуу малда хэрэгтэй байра байдалыень эртээнһээ бэлэдхэхэ, стахановецууд ба стахановкануудай ажалайнь дүршэлые үргэнөөр хэрэглэн, фермын худэлмэрилэгшэдые малаа һайнаар харууһалгада һургаха ба тэндэнь бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ зарим колхозууд үбэлжэлгын эхилэмсээр үбһэ тэжээлээ гамгүйгөөр, хэмгүйгөөр үреэд, үнеэдэй тугаллаха, хонидой хуригалха, гахайн түрэхэ ба гүүдэй унагалха үедэ хэрэглэгдэхэ запас тэжээл, илангаяа шэмэтэй тэжээлнүүдые үлөөдэггүй байһан юм. Газартаряалангай органууд болбол угаа муу хойшолонтой байһан урда жэлнүүдэй алдуунуудые дабтахагүйнь тулада колхозуудта туһалха уялгатай.

Хамтын мал тухайда оролдодоггүй, тэдэниие тэжээл ба дулаан байрагүйгөөр орхидог, залуу малнуудые үхүүлэг хүнүүдтэ дүмүүреэр хандажа болохогүй.

Өөртөө ехэ эрилтэ хэдэг хүтэлбэрилэгшэ хадаа бусад худэлмэрилэгшэдһөөшье хатуугаар эрихэ уялгатай. Өөрөө журамые хатуугаар сахидаг хүтэлбэрилэгшэ хадаа, бусад худэлмэрилэгшэдэй дунда хатуу журам тогтоохо уялгатай. Хамтын малажалда, залуу малда хайхарамжагүйгөөр хандаһан фактнуудые, малые үхүүлһэн ушарнуудые миин орхижо болохогүй.

Гээгдэнги колхозуудые ба фермэнүүдые урагшань дабшуулгада, тэндэ бодото гурим бии болгохо хэрэгтэ малажалай специалистнууд, илангаяа районой зоотехнигүүд ба ветеринарнууд угаа ехэ үүргэ гүйсэдхэхэ ёһотой. Олоншог зоотехнигүүд ба ветеринарна худэлмэрилэгшэд болбол фермэнүүдтэ хаа-яа ябадаг байһаар. Тэдэнэй заримынь колхозуудта заабари үгэбэшье, харин тэрэнэйгээ ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые шалгадаггүй байна. Районой зоотехник ба ветврач хадаа, колхозой малда һалан муугаар хандаһан ушар байгаа һаань, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ гү, али фермые даагшадта 100 түхэриг хүрэтэр яла тохохо эрхэтэй байна. Теэд, зоотехнигүүд ба ветврачууд энэ эрхээ хүсэд хэрэглэнэ гү? Үгы, үшөө дутамаг. Тэдэнэй заримынь колхозуудай ба фермэнүүдэй һалан муу хүтэлбэрилэгшэдтэй «шууялдахаһаан» хашараад, тэдэниие аргадалгаар дүүргэдэг байна.

Энэ жэлдэ үбһэ таряанай элбэг ехэ ургаса абаһан, тэжээлэй базые нилээд ехээр бэхижүүлһэн колхозууд хамтынгаа малажалые саашадань дэбжүүлхын аргабайдал хангаба. Мүнөө бидэнэй зорилго: эдэ аргабайдалаа хүсэд хэрэглэхэ ба түбхын түрүүндэ, колхозуудай хамтын малнуудай һүрэгүүдые бүрин түлжүүлхэ, колхозуудай фермэнүүд дээрэ анхаралтайгаар түлжүүлэгдэһэн элүүр ба тобир тарган залуу малнуудые хэдэн миллионоорнь олошоруулан үсхэбэрилхэ ёһотойбди.

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ).

Германида байгаа СССР-эй полпред нүх В. Г. Деканозов Германиин рейхсканцлер г-н Гитлертэй уулзаба

БЕРЛИН, декабриин 19. Декабриин 19-дэ империин шэнэ канцеляри соо Германиин рейхсканцлер г-н Гитлер болбол Германида байгаа СССР-эй бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ нүх. В. Г. Деканозовтой уулзаба. Деканозов болбол Гитлертэ өөрынгөө үнэмшэлгын грамота барюулһан ба Германида байгаа СССР-эй полпредствын харюусалгата худэлмэрилэгшэдые тэрээнтэй уулзуулһан байна. Тус уулзалга дээрэ Германиин гадаадын хэрэгүүдэй министр г-н фон-Риббентроп байлсаба. Г-н Гитлерые сахигша отряд болбол нүх. В. Г. Деканозовой ерэхэдэншье ба мүн бусахаданшье сэрэгэй хүндэлэл үзүүлбэ.

(ТАСС).

ВКП(б)-гэй БҮХЫ ОРГАНИЗАЦИНУУДТА

Партиин Центральна Комитет болбол 1941 оной февралиин 15-да ВКП(б)-гэй Бүхэсоюзна XVIII конференциие зарлаха гэжэ тогтообо.

Бүхэсоюзна XVIII конференциин хэлсэхэ зүйлнүүд:

1. Промышленностиин ба харгы замай һалбаринуудахи партийна организацинуудай худэлмэри тухайда.
2. Эмхидхэлэй асуудалнууд.

Түлөөлэлгын нормонууд ба һунгалтануудай гурим

1. Бүхэсоюзна XVIII партийна конференцидэ делегадуудые һунгахадаа, партиин уставай 37-дохи параграфай ёһоор, түлөөлэлгын дооро заагдаһан нормонуудые хүтэлбэри болгохо гэбэл:

а) партиин 10 мянганһаа дээшэ членүүдтэй областной, хизаарай, республиканска партийна организацинууд болбол партиин 10 мянган членүүдһээ—шиидхэхы голостой нэгэ делегадые эльгээхэ;

б) партиин 10 мянганһаа доошо членүүдтэй областной, хизаарай, республиканска партийна организацинууд шиидхэхы голостой нэгэ делегадые эльгээхэ.

2. РСФСР-дэхи, УССР дэхи ба Белорусска ССР-дэхи областьнууд, хизаарнууд ба автономно республикануудһаа—Бүхэсоюзна XVIII партийна конференцидэ делегадууд хадаа партиин обкомой ба хизаарай комитедэй пленумүүд дээрэ һунгагдаха ба бусад союзна республикануудта—компартиин ЦК-гэй пленумүүд дээрэ һунгагдана.

3. Промышленностиин ба харгы замай һалбаринууддахи партийна организацинуудай худэлмэри тухайда асуудал болбол конференциин хэлсэхэ зүйлнүүдэйнь гол асуудал байһан ушарһаань,—промышленна центрнүүдтэй, партиин дооро дурсагдагша горкомуудта шиидхэхы голостой нэгэ-нэгэ мандадуудые нэмэжэ үгэхэ:

Партиин горкомуудай нэрэнүүд	Областьнуудай, хизаарнуудай, республикануудай нэрэнүүд
1. Молотовско	Архангельска область
2. Белорецкэ	Башкирска АССР
3. Ишимбаевска	" "
4. Белостокско	Белорусска ССР
5. Витебскэ	" "
6. Гомельскэ	" "
7. Могилевско	" "
8. Липецкэ	Воронежско область
9. Дзержинскэ	Горьковско область
10. Балахнинска	" "
11. Выксунскэ	" "
12. Муромска	" "
13. Павловска	" "
14. Чиатурска	Грузинска ССР
15. Кутаисска	" "
16. Батумска	" "
17. Ковровско	Ивановска область
18. Владимирска	" "
19. Шуйска	" "
20. Кинешемскэ	" "
21. Иркутска	Иркутска область
22. Черемховско	" "
23. Карагандинска	Казахска ССР
24. Риддерскэ	" "
25. Балхашска	" "
26. Вышневолоцко	Калининска область
27. Петрозаводско	Карело-Финскэ ССР
28. Випурскэ (Выборгскэ)	" "
29. Фрунзенска	Киргизскэ ССР
30. Кировскэ	Кировскэ область
31. Новороссийска	Краснодарска хизаар
32. Армавирска	" "
33. Красноярска	Красноярска хизаар
34. Керчинскэ	Крымскэ АССР
35. Севастопольско	" "
36. Ульяновска	Куйбышевска область
37. Сызранска	" "
38. Чапаевска	" "
39. Рижскэ	Латвийска ССР
40. Лепайска	" "
41. Волховско	Ленинградска область
42. Псковско	" "
43. Новгородско	" "
44. Каунасска	Литовско ССР
45. Вильнюсскэ	" "
46. Кишиневско	Молдавска ССР
47. Березниковско	Молотовско область
48. Кизеловско	" "
49. Краснокамска	" "
50. Лысьвенскэ	" "
51. Соликамска	" "
52. Чусовско	" "
53. Коломенско	Московско область
54. Серпуховско	" "
55. Ногинска	" "
56. Подольско	" "
57. Орехово-Зуевска	" "
58. Егорьевско	" "
59. Электростальска	" "
60. Клинскэ	" "
61. Красногорско	" "
62. Кузнецовско	" "
63. Мытищенскэ	" "
64. Ухтомско	" "
65. Химкинскэ	" "
66. Щелковско	" "
67. Мурманска	Мурманска область
68. Кемеровска	Новосибирскэ область
69. Прокофьевско	" "
70. Сталинска	" "
71. Ленинскэ-Кузнецкэ	" "
72. Анжеро-Судженска	" "
73. Томско	" "
74. Тюменскэ	Омско область
75. Орджоникидзеградска	Орловско область
76. Брянска	" "
77. Клинцовско	" "
78. Шахтинска	Ростовско область
79. Таганрогско	" "
80. Новочеркасска	" "
81. Вольско	Саратовска "
82. Тагильска	Свердловско область
83. Красноуральска	" "
84. Ревдинскэ	" "
85. Симовско	" "
86. Ярцевска	Смоленскэ область
87. Астраханска	Сталинградска область
88. Мичуринска	Тамбовско область
89. Сталинабадска	Таджикска ССР
90. Сталиногорско	Тульска область
91. Калужска	" "
92. Ашхабадска	Туркменскэ ССР
93. Ижевскэ	Удмуртска АССР
94. Самаркандска	Узбекскэ ССР
95. Серговско	Ворошиловградска область
96. Ворошиловска	" "
97. Краснолучска	" "
98. Днепродзержинскэ	Днепропетровско область
99. Креворожеско	" "
100 Никопельско	" "
101. Мелитопольска	Запорожско область
102. Львовско	Львовско область
103. Николаевска	Николаевска область
104. Херсонско	" "
105. Кременчувска	Полтавска область
106. Сумска	Сумска область
107. Макеевскэ	Сталинска область
108. Краматогорско	" "
109. Горловско	" "
110. Артемовско	" "
111. Константиновска	" "
112. Орджникидзевскэ	" "
113. Мариупольска	" "
114. Славянска	" "
115. Чистяковска	" "
116. Комсомольско	Хабаровска хизаар
117. Магнетогорско	Челябинска область
118. Злотоустовска	" "
119. Каменска-Уральска	" "
120. Грозненско	Чечено-Ингушска АССР
121. Орско	Чкаловска область
122. Таллинска	Эстонско ССР
123. Нарвска	" "
124. Костромско	Ярославска область
125. Рыбинскэ	" "

4. Түмэр замай узловой парторганизацинуулта шиидхэхы голостой нэгэ—нэгэ мандат нэмэгдэжэ үгтэнэ гэбэл:

Түмэрзамай узелай парторганизацинуудай нэрэнүүд	Түмэр замай нэрэнүүд
1. Батайска	Ворошиловай нэрэмжэтэ т. з.
2. Батаракска	Куйбышевай нэрэмжэтэ "
3. Белостокско	Белостокско "
4. Брянска-Московско	Киевскэ "
5. Вильнюсскэ	Литовско "
6. Владивостокско	Приморско "
7. Всопольянска	Ярославска "
8. Гомельскэ	Белорусска "
9. Горький-сортировочно	Горьковско "
10. Дебальцево сортировочно	Северо-Донецкэ "
11. Инскэ	Томско "
12. Кочетовско	Ленинскэ "
13. Красно-Лиманска	Северо-Донецкэ "
14. Ленинградска (Ленинградска пассажирска)	Октябрьска "
15. Львовско	Львовско "
16. Москва-сортировочно	Ленинскэ "
17. Нижнеднепровско	Сталинска "
18. Оршанска	Западна "
19. Основянска	Южна "
20. Петрозаводско	Кировскэ "
21. Петропавловска	Омско "
22. Рижскэ	Латвийска "
23. Свердловско-сортировочно	Кагановичын нэрэмжэтэ "
24. Таллинска	Эстонско "
25. Тбилисскэ	Бериин нэрэмжэтэ "
26. Тульска	Дзержинскын нэрэмжэтэ "
27. Рузаевска	Пензенскэ "
28. Узловой	Морско-Донбасскэ "
29. Челябинска	Южно-Уральска "
30. Ясинобадска	Южно-Донецкэ "

5. Доро дурсагдагша далайн флодой портнуудай парторганизацинуудта шиидхэхы голостой нэгэ-нэгэ мандадуудые нэмэжэ үгэхэ:

1. Архангельска	8. Мурманска
2. Батинска	9. Новороссийска
3. Батумска	10. Одесскэ
4. Владивостокско	11. Потийска
5. Ленинградска	12. Рижскэ
6. Липайска	13. Таллинска
7. Мариупольска	

6. Доро дурсагдагша портнуудай парторганизацинуудта шиидхэхы голостой нэгэ-нэгэ мандадуудые нэмэжэ үгэхэ:

1. Архангельска	8. Молотовско
2. Астраханска	9. Московско
3. Горьковско	10. Новосибирскэ
4. Измаильска	11. Ростовско
5. Киевскэ	12. Рыбинскэ
6. Красноярска	13. Сталинградска
7. Ленинградска	14. Хабаровска

7. Партиин горкомуудһаа, түмэр замай узловой парторганизацинуудһаа ба далайн, гол мүрэнэй портнуудай парторганизацинуудһаа делегадууд болбол обкомуудай, хизкомуудай, союзна республиканууудай компартинуудай ЦК-гэй пленумүүд дээрэ һунгагдаха байна.

8. Улаан Армиин, Улаан-Сэрэгэй Флодой ба НКВД-гэй частьнуудай парторганизацинууддахи коммунистнууд болбол обкомуудай, хизаарай комитедүүдэй, союзна республикануудай компартиин ЦК-гэй пленумүүд дээрэ Бүхэсоюзна XVIII партийна конференцидэ делегадуудые һунгалтада нийтэ ёһоор хабаадалсаха байна.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь И. СТАЛИН.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар БМАССР-эй Дотоодын Хэрэгүүдэй Арадай Комиссариадай хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха тухай

Гүрэнэй аюулгүйе сахиха хэрэгтэ ехэхэн амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө дооро заагдаһан нүхэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар шагнаха:

1. БЕЗИЗВЕСТНЫХ Иннокентий Семеновичые—БМАССР-эй НКВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ;

2. БУРАКОВ Иван Ивановичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха лейтенант;

3. ВИЛЬЧИНСКИЙ Георгий Дмитриевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха сержант;

4. ВОДОГРЕЕВ Николай Александровичые—гүрэнэй аюулгүйе сахиха лейтенант;

4. ГЕРАСИМОВ Михаил Ильичые——Гүрэнэй аюулгүйе сахиха мл. лейтенант;

5. ГАЛИМОВ Гаяз Гатаевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха сержант;

6. ДРУЖИНИНА Антонина Васильевнае—БМАССР-эй НКВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ;

7. ЕЛИСТРАТОВ Яков Григорьевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха мл. лейтенант;

8. ЗАГИБАЛОВ Иван Алексеевичые—БМАССР-эй НКВД-гэй сэрэгүүдэй сэрэгэй Прокуратурын хүдэлмэрилэгшэ;

9. ИВАНОВА Гликера Васильевнае—БМАССР-эй НКВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ;

10. КОВАЛЕНКО Михаил Лукьяновичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха ахалагша лейтенант;

11. КОЗЫРЕВ Василий Борисовичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха лейтенант;

12. КАСАТКИН Вениамин Андреевичые—1-дэхи рангын военюрист;

13. КАЧИН Семен Лазаревичые—2-дохи рангын военврач;

14. КАЛАШНИКОВ Потап Корнеевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха сержант.

15. КОРНЕЕВ Алексей Андреевичые—БМАССР-эй НКВД-гэй фельдхолбоонэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ;

16. МИЦУЛ Борис Михайловичые—БМАССР-эй НКВД-гэй гаражын хүдэлмэрилэгшэ;

17. НОВИЦКИЙ Поликарп Алексеевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха лейтенант;

18. ПОПОВ Александр Тимофеевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха лейтенант;

19. ПОРТНЯГИН Константин Степановичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха мл. лейтенант;

20. ПОПОВА Ольга Викторовнае—БМАССР-эй НКВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ;

21. САФОНОВ Степан Алексеевичые—БМАССР-эй НКВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ;

22. УЛАНОВ Александр Александровичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха мл. лейтенант;

23. ХАБАЛТУЕВ Николай Бушухаевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха мл. лейтенант;

24. ШАРАКШИНОВ Владимир Андреевичые—Гүрэнэй аюулгүйе сахиха сержант.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ И. БОРСОЕВ.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. ИЛЬИЧЕВ.

Айкомой секретарьнуудай зүблөөн

Һаеын үдэрнүүдтэ, ВКП(б)-гэй айкомуудай кадрын секретарьнуудай зүблөөн боложо, Мухар-Шэбэрэй (н. Ерафеев), Улан-Удэ городой Түмэр замай (н. Дашеев) ба Заиграйн (н. Филиппов) Айкомуудай секретарьнуудай элидхэлнүүдые сонособо.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр хамта 19 хүн үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр хадаа кадрнуудые хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэлгэдэхи, хүмүүжүүлгэдэхи дутуу дундануудые элирүүлэн, саашадаа энэ шухала хүдэлмэрине эрид һайжаруулгада зорюулжа үнэтэ дурадхалнуудые оруулба, хүдэлмэриингөө дүршэл ба методүүдые андалдаба.

Кадрнуудые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгэ, — Улан-Удын Горкомой кадрнуудай таһагые даагшын орлогшо нүхэр Крутиков хэлэнэ,—угаа ехэ харюусалгатай хэрэг мүн. ВКП(б)-гэй Горком болбол хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ 600 гаран хүниие дэбжүүлһэн байна. Эдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэринүүдтэ үнэн сэхээр хандана, амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Зүгөөр, хүдэлмэридэмнай дутуу дунда зүйлнүүд бии. ВКП(б)-гэй Горком ба Райкомууд, тэдэнэрэй кадрын таһагууд хадаа хүниие харюусалгата хүдэлмэридэ дэбжүүлгээр лэ хүдэлмэреэ хизаарлажархина. Дэбжүүлэгдэгшэдые хүмүүжүүлхэ ба хүдэлмэридэнь саг үргэлжэ туһалха уялгаяа мартана.

Иволгын Айкомой секретарь нүхэр Жамбалов үгэ хэлэбэ. Манай аймаг дотор,—тэрэ хэлэнэ,—кадрнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ курс ба һургуулинуудта 90 гаран хүниие томилхо байһан аад, минии 40 гаран хүниие эльгээнхэйбди. Мүн тэрэшэлэн, Галуута нуурай зооветеринарна техникумдэ ба Кяхтын политгэгээрэлэй һургуулида эльгээгдэхэ хүнүүд хүсэд ошоодүй байһаар. Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалай тон шухала зүйл байбашье, Айкомой кадрнуудай таһаг хадаа энэ хэрэгые большевистскээр бэелүүлжэ шадаагүй—гэжэ тэмдэглэбэ.

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр Страхов болбол Айкомуудай кадрнуудай таһагуудай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые тэмдэглэхэ зуураа, саашадаа ябуулха зорилгонууд тухай удаан тогтожо хэлэһэн байна.

Уранзохёолшо—боец

Н. Островскын нүгшэһөөр 4 жэлэй ойдо

Шэрэйн дэргэдэ байһан бишихан стол дээрэ бэшэмэл саарһан хэбтэнэ. Улаан карандаагаар эрээлэгдэһэн энэ хуудаһанууд хадаа уранзохёолшын сусаршагүй ехэ хүдэлмэрине харуулна.

Һүүлэйнь хуудаһан нээлгээтэй:

— Эй, тэндэ гэр соо, бэеэ тушаажа байна гүт?

— Шүдхэр абаашаг. бузар! Эсэстээ хүрэтэр тулалдахабди.

— Коммуна мандаг! —Андрей хашхарна.

Энэ—романай түгэсхэлэй үгэ, авторай бэшэһэн һүүлшын үгэ болоно.

«Коммуна мандаг!—энэ хадаа уранзохёолшо, большевик-тэмсэлшэ Николай Островскын бүхы ажаябадалайнь уриал мүн.

...Урташаг компато соо шэнгэн ягаан гэрэл яларна. Уранзохёолшын 12-14 часай хүдэлмэриин үдэр дүүрэжэ, үдэшэлэн орой болобо. Карандаагай шурьяса бэшэхэ шэмээн аалиханаар дуулдана. Островский болбол нюдэндэ харша ялагар хурса гэрэлые унтаргалжа, ханын лампа носоохые гуйба. Абажурые бүрхөөһэн улаан торгонһоо зөөлэхэн тула татажа, комнато дотор зохид аажам болоо. Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинай зохёолнуудаар дүүрэн шкаф харагдана. Мүн диван, бэшэгэй стол, тэрээн дээрэ «Булад ягаад хатуужааб», «Шуурган дундуур түрэгшэд» гэжэ номууд, папканууд, хилын саанаһаа ба Советскэ Союзай бүхы заха тохойһоо—Владивостогһоо, Тбилиһиһээ, Ташкентһээ, Улан-Удэһээ, Ленинградһаа уншагшадай бэшэгүүд ябтаранхай.

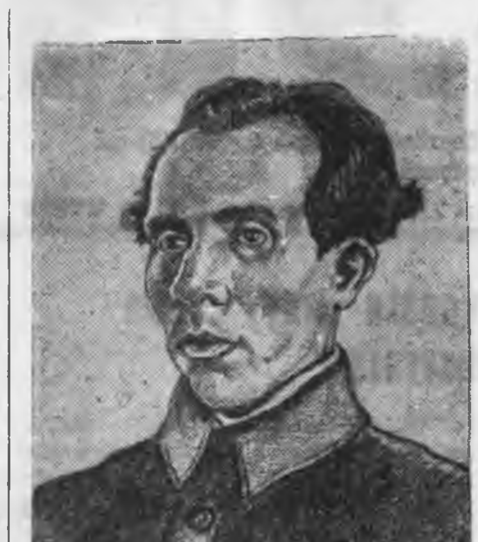
Николай Островский болбол далай шадарай нарата Сочиһоо 1936 оной үбэлэй эхеэр Москвада, энэ квартирада ерэһэн юм. Эндэ ерэхэдээ, «Шуурган дундуур түрэгшэд» гэжэ өөрынгөө шэнэ ба һүүлшын романай зарим бүлэгүүдые асараа һэн.

«Энэ дэбтэр болбол, — Островский хэлэдэг һэн, — политическэ роман байһан ушарһаа тон хүшэр байна. Манай республикын гал соо байһан, мянгаад модоной фронтоор хүреэлэгдэн байһан 1918—1919 онуудай үеын Украина ба Польшодохи хүшэр политическэ байдалые тон гүнзэгыгөөр ба зүбөөр харуулха шухала байгаа. Энэ хадаа гражданскэ дайнай үеын историческа документнүүдтэй танилсахые эриһэн тон орёо хэрэг байна».

Островский болбол тэрэ үеын архивтай, документнүүдтэй ба газетэнүүдтэй танилсахын тулада, сагаанполягуудтай тулалдаанда хабаадагшадтай хөөрэлдэхын, гүүрһаараа ахадүүнэрэй шүүмжэлэлые соносохын тулада зорюута Москва ерэһэн байгаа.

Горькын улицадахи энэ гэр соо уранзохёолшын зохёон байгуулагша ажабайдалайнь һүүлшын һаранууд үнгэрһэн байна.

Эндэ 1936 оной ноябриин 15-да, «Шуурган дундуур түрэгшэд» романиие зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдан, советскэ уранзохёолшодой Союзай президиумэй суглаан болоһон юм. Николай Островский болбол тус романайнгаа түрүүшын хубиие һара дотор дүүргэхэ гэжэ үгэеэ үгэһэн юм. Энэ үедэ үбшэлэн тулижа байбашье, Островский өөрынгөө үгэ дүүргэһэн байна.

Пүгшэхэһөөн арбан хоног урид энэ дэбтэрээ бэшэжэ дүүргээ һэн. Музейн экспонадуудай дунда — «Шуурган дундуур түрэгшэд» романай түрүүшын хэблэл үзэгдөө һэн.

...Уранзохёолшын һанаа хүсэл бэелүүлэгдээ. Тэрэнэй зохёолынь миллион хүнүүдэй зүрхые дулаатүүлнэ. Уранзохёолшо Островский болбол хүнүүдые ажалда ба тэмсэлдэ зоригжуулан, манай ажабайдалай бодото хэбаадалсагша боложо мүнхэжөө.

Тэрэнэй номуудынь ород, казах, молдаван, чуваш, грузин ба бусад хэлэн дээрэ—СССР-эй арадуудай 40 янзын хэлэнүүд дээрэ ба баруун-европын 14 хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэжэ гаргагдаһан байха юм.

Советскэ уранзохёолшо Николай Островский хадаа ородой литературын алдарта удамые үргэлжэлүүлэн, гражданска дайнай ба социалистическэ байгуулалтын жэлнүүд соогуур гаража, ажабайдалай тон үндэртэ хүрэһэн, эрдэм ба культурые шудалһан, шэнэ коммунистическэ ёһоной эдир хүнэй эрхим жэшээ өөрынгөө номууд соо харуулна.

«Хүнүүдтэ эгээн шухалань ажабайдал гээшэ, — гэжэ «Булад ягаад хатуужааб» гэһэн романай герой Павел Корчагин хэлэнэ. — ...Бүхы ажабайдалаа, бүхы хүсэ-шадалаа дэлхэй дээрэхи эгээн гайхамшаг хүндэтэ хэрэгтэ—хүн түрэлтэнэй сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ үгөөб гэжэ хэлэхээр — ажабайдалаа үнгэргэхэ хэрэгтэй».

Николай Островский — социализмын үеын уранзохёолшо мүн. Тэрэнэй зохёол ба ажабайдалынь хоорондоо нягта барисаатай. Өөрынь ажабайдал болбол тэрэнэй номууд соохи геройнуудтал адли мүн тиимэ зоримгой ба баатарлиг байгаа.

Островский хадаа литературын замда орожо, өөрынгөө зохёолнууд дотор мүн өөрынгөө ажаябадалые, үнгэрһэн жэлнүүдэй романтикые, зохёон байгуулагша советскэ үдэрнүүдэй хэрэгүүдые харуулһан байна.

...Нүхэ ялхи болошоһон нарихан харгы, тооһо, утааһаа боролиһон шабар гэрнүүд, онигор өөтэлүйхэн сонхонууд — Островскын эхэ нютаг Вилия гэгшэ 1904 ондо иимэ байһан юм.

Островскын үхибүүн байха үедөө зарсаар хүдэлһэн шепетовскэ ресторанай тогооной гэр байһан—тэрэ шиигтэй, харанхы подвалые харуулһан фотографиие гүнзэгы домоггүйгөөр хараахаар байна.

Николай Островскын № 8144911 комсомольско биледынь музей соо байдаг. Островский 1919 ондо комсомолдо ороһон байна.

Ленин—Сталинай парти болбол эсэгэ оронoo хамгаалалгада бүхы арадые жагсаагаа һэн. Эхэ оронойгоо эрхим хүбүүдтэй хамта, мүн Николай Островский фронт дээрэ ошолсоо һэн. Островский хадаа комсомольско билеттэйгээ хамта винтовко ба хоёр зуун патронуудые абалсажа, дайсаниие дараха наказ абаһан юм.

Островскын алба хэжэ байһан частиин командир иигэжэ хөөрэнэ: «Зэрлиг дайсантай эрид тулалдажа байһан тэрэ үедэ, Островский болбол үлэмжэ тодо ба баатарлиг ябадалые эриһэн, пролетариадай хэрэгтэ, Ленин—Сталинай хэрэгтэ преданностиие эриһэн—тиимэ лэ участок дээрэ ябагша һэн. Залуу Островскын хубида эгээн хүшэр хүдэлмэри тододог байһан ба тэрээниие Островский туйлай ехэ үүсхэлтэйгээр, баатарлигаар дүүргэжэ, эрадай зайсануудые илаха ябадалдань Улаан Армида туһалдаг һэн».

Островский хадаа Боярка (Киев шадар) яаралай барилгада хүдэлмэрилһэн ба хилэ шадар комсомольско хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ байһан юм.

Островский 1924 ондо Ленин—Сталинай партида ороһон байна. Пролетарска революци болбол манай ажабайдалай эгээн элдэб һэлбэринүүдтэ эрхим геройнуудые түрүүлэ. Островский—иимэ геройнуудай нэгэнь болоно.

Большевик хадаа зүрхэнэйгөө сохилжо байгаа сагта хүдэлмэрилхэ эрхэтэй байдаг. «Ажал ба тэмсэл мандаг» —гэжэ Островский хэлэгшэ бэлэй. Тиин. Островский болбол үбшэндэ нэрбэгдэһэншье һаа, өөрынгөө литературна хүдэлмэрине үргэлжэлүүлһээр байһан юм.

1934 ондо «Булад ягаад хатуужааб» романай хоёр хубинуудынь хэблэгдэжэ гаргагдаһан ба 1936 оной ноябрь соо «Шуурган дундуур түрэгшэдэй» түрүүшынь хуби дүүргэгдэһэн байгаа.

Островскын ажаябадалай зориг гүйсэлдөө һэн. Островский болбол өөрынгөө номуудаар дамжан, социализмые байгуулагшадай зэргэдэ хэзээ мүнхэ үлэхэ.

И. РУМЕР.

Декабрьска зэбсэгтэ восстаниин болоһоор 35 жэл гүйсэһэндэ

ОКТЯБРЬСКА РЕВОЛЮЦИИН ГЕНЕРАЛЬНА РЕПЕТИЦИ

Гушан табан жэлэй саад тээ, 1905-1907 онуудай ородой түрүүшын революциин долгин орьёлоо һэн.

Энэ революци туйлай ехэ удхашанартай. «1905 оной «генеральна репетицигүйгөөр» Октябриин революци илажа шадахагүй байгаа» гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн. (Ленин, Зох., XXV т., 176 хуудаһан).

1905-1907 онуудай революци хадаа буржуазно-демократическа революци байгаа, зүгөөр, тэрэ болбол үмхиржэ байһан капитализмын үедэ—империализмын үедэ бэлэдхэгдэһэн ба болоһон туладаа, тэрэнэй урда тээхи, Баруун оронуудай бүхы буржуазно-демократическа революцинуудһаа тон илгаатай байна. Хүдэлмэришэн анги болбол энэ революцида революционно гол хүсэниинь, революциин **вождь, хүтэлбэрилэгшэнь** байһан юм. Таряашад хадаа тэрэнэй союзнитынь байгаа. Буржуази болбол энэ революцида тон эсэргүү харша үүргэ дүүргээ һэн; тэрэ болбол революциһаа айжа, революцида эсэргүүсэн хаантай үгэсэхэ ушар бэдэрдэг байгаа. Буржуази хадаа «арадые һамааргахын» тулада, «арадай тулада» бишиихан хубилалтануудые хэхые эрижэ, засагые хаантай хубаалдан абаха ба революциие бутаргаха гэжэ бэлэдхээ һэн.

Хаанта самодержавиие унагаалга, хүдэлмэриин үдэрые найман часта оруулалга, номещигүүдэй газарые таряашадта үгэлгэ, **пролетариадай ба таряашадай революционно-демократическа диктатурые байгуулга**—эдэ хадаа 1905 оной революциин **гол шухала зорилго** болоно гэжэ Ленин тоолодог һэн. Энэ диктатура болбол революциин туйлалтануудые бэхижүүлхэ, контрреволюциин эсэргүүсэлые дараха, буржуазно-демократическа революциие социалистическэ революцида шэлжүүлэн оруулхын түлөө тэмсэлые хүтэлбэрилхэ ёһотой байгаа.

Арадай илалта түгэс зэбсэгтэ восстани болбол самодержавиие унагааха шухалын шухала зэбсэг мүн гэжэ Ленин тоолодог һэн. Ленин хадаа энээндэ партиие ба хүдэлмэришэн ангиие үшөө революциин эхилхэһээ урид бэлэдхэһэн байна.

1900—1903 онуудта болоһон экономическа кризис, ород-японийн дайн болбол зоной ядаралые ехэдүүлжэ, хаанта засагта тэдэнэрэй зэбүүрхэлгые шангадхаһан байна.

Петербургда 1905 оной январиин 9 (22)-до зэбсэггүй хүдэлмэришэдые буудалга болбол Россида революциие бадаруулһан юм. Самодержави хадаа буу зэбсэгэй лэ хүсөөр үгыхэгдэхэ байна гэжэ зон ойлгохо болоо һэн. Большевигүүд болбол зэбсэгтэ восстаниие мэдэрһэн ба зэбсэгтэ восстаниин лозунгые дэбжүүлһэн эгээн гансахан парти байгаа. Меньшевигүүд хадаа зэбсэгтэ восстанида эсэргүү тэмсэл ябуулһан юм. Эсэрнүүд, анархистнууд ба бусад жэжэ-буржуазна партинууд ба группанууд болбол мүн лэ иимэ үзэлтэй байһан юм.

Ленин ба Сталин болбол меньшевигүүдэй энэ урбалтые элирүүлһэн байгаа. «Зэбсэгтэ восстани хадаа искусство мүн гэжэ хэн мэдэрнэгүйб, тиимэ хүн болбол тэрээндэ бэлэдхэнэгүй, тиимэ хүниие революциин дайсан, урбагша гү, али аймхай гээшэ гээд хайрагамгүйгөөр сохихо хэрэгтэй» гэжэ Ленин заадаг һэн.

Партиин III съездын шиидхэбэринүүд болбол зэбсэгтэ восстаниие бэлэдхэлгэдэ туйлай ехэ удхашанартай байһан юм. Съезд болбол хаанта засагта эсэргүү саашанхи тэмсэлэйнь замые пролетариадта заажа үгэһэн, зэбсэгтэ восстаниие үдэрэй асуудал болгон табиһан ба партиин тактикые зохёон гаргаһан байна. Съезд болбол зоной революционно эдибхиие дээшэлүүлхэ, тэдэнэрые восстанида эмхидхэхэ, олониитые восстанида дүтэлүүлхэ хэдэ хэдэн революционно лозунгнуудые хараалһан байна.

Революциин һургуули, олониитые эмхидхэхэ ба элсүүлхэ хүсэнтүгэс зэбсэг—олониитын политическэ стачкануудай лозунг хадаа тиимэ лозунгнуудай нэгэнь байгаа.

Партиин III съезд Ленинэй дурадхалаар тактическа шэнэ зэбсэгые дэбжүүлһэн байна. Съезд хадаа хаанта засагые ба тэрэнэй хуулинуудые анхаралда абангүйгөөр, өөһэдынгөө ойрын эрилтэнүүдые: 8 часай хүдэлмэриин үдэр, помещигүүдэй газарые конфискацилга ба бусадые энэ дары революционно ёһоор бэелүүлхыень хүдэлмэришэдые, таряашадые уряалһан байна. «Энэ тактикын үндэһэн дээрэ городто революционно стачечна комитедүүд ба деревнидэ революционно таряашадай комитедүүд урган гаража, һүүлдэ тэдэнһээ түрүүшынхинь хүдэлмэришэдэй депутадуудай Соведүүд боложо, удаадахинь—таряашадай депутадуудай Соведүүд боложо, хүгжэн гараһан байна» (ВКП(б)-гэй Истори. Хураангы курс, 94 хуудаһан).

Революционно ябуулгын энэ шэнэ тактика болбол Закавказида ехэ амжалта туйлаа һэн. Нүхэр Сталинай хүтэлбэрилжэ байһан РСДРП-гэй Кавказдахи союзна комитет угаа ехэ пропаганда ба агитаци ябуулжа. олониитые шударгуу революционно ябуулганuудта уряалһан ба тэдэнэрэй тэмсэлые эмхидхэһэн юм. Грузида олониитын революционно тэмсэлынь бүгэдэ арадай зэбсэгтэ восстани болон дэбжээ һэн.

Революционно тэмсэл болбол Закавказиин деревнидэ илангаяа ехэ дэбжэлтые туйлаһан байгаа. Грузиин хэдэ хэдэн районуудта, илангаяа Гурида, таряашадай зэбсэгтэ восстанинууд болоо һэн. Таряашадай революционно комитедүүд — революционно таряашадай зэбсэгтэ восстаниин органууд—болбол помещигүүдэй газарые буляан абажа, элдэб түлбэринүүдые болюулжа, гүрэнэй зургаануудта бойкот хэһэн байха юм.

Партиин III съезд болбол «Кавказда болоһон событинууд тухайда», Ленинээр дурадхагдаһан резолюци соогоо Закавказидахи большевистскэ организацинуудай туйлай ехэ ажалъябуулгые тусгаар тэмдэглэһэн ба тэдэнэртэ бүхы хэмжээгээрнь дэмжэлгэ үзүүлхэ гэжэ партиие уряалһан байгаа.

Стачечна хүдэлөөнэй үедэ бии болоһон Соведүүд болбол зэбсэгтэ восстаниие бэлэдхэлдэ ба эмхидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Большевигүүд хадаа Соведүүдые зэбсэгтэ восстаниин органууд ба засагай эхин түрүүшын органууд гээшэ гэжэ харадаг байгаа. Петербургда Октябриин 13 [x])-да хүдэлмэришэдэй депутадуудай Совет байгуулагдаһан юм, һүүлээрнь—ороной хүдэлмэришэдэй бүхы центрнүүдтэ хүдэлмэришэдэй депутадуудай Соведүүд байгуулагдаһан байна. Красноярск, Иркутск, Чита городуудта хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Соведүүд байгуулагдажа, тэдэнэрые большевигүүд толгойлһон байгаа.

Ленин, Сталин ба большевигүүд болбол восстаниие бэлэдхэхэ зуураа, революциин зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулгада угаа ехэ анхарал табидаг һэн. Октябриин 17-ой хаанай манифестые соносхогдоһон үдэр, «Бидэнэртэ буу зэбсэг хэрэггүй» гэһэн меньшевигүүдэй хорото хашхараануудта харюу болгон, Тифлисдэхи митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ һэн:

«Буу зэбсэггүйгөөр ямар революци илажа шадаха юм, буу зэбсэгээ хаягты гэдэг тэрэ революционер хадаа хэн гээшэб? Энээниие хэлэгшэ тэрэ оратор болбол революционер бэшэ, харин толстовец байгаа ёһотой, тиин хэншье һаа, тэрэ болбол революциин, арадай эрхэ сүлөөгэй дайсан гээшэ...»

«Үнэхөөр илахын тулада бидэнэртэ юун хэрэгтэйб?—гэжэ нүхэр Сталин асуугаа һэн.—Илахын тулада гурбан зүйлнүүд хэрэгтэй: нэгэдэхинь—зэбсэглэлгэ, хоёрдохинь — зэбсэглэлгэ, гурбадахинь — үшөө ба үшөө дахин зэбсэглэлгэ бидэнэртэ хэрэгтэй».

Большевигүүдэй парти болбол хүдэлмэришэдые зэбсэглэхэ тухай бүхы хэмжээнүүдые абаһан байна. Ороной хэдэ хэдэн газарнуудта буу зэбсэг бэлэдхэлгэ эмхидхэгдэһэн байгаа. Партизанска дайниие эмхидхэжэ, дайсанда сохилто үгэхын ба зоной ябуулгануудые хүтэлбэрилхын тулада бишихан отрядуудһаа бүридэһэн, хүдэлмэришэдэй дайшалхы дружинанууд, Ленинэй дурадхалаар байгуулагдаа һэн. Ленин болбол хэдэ хэдэн статьянууд, бэшэгүүд соогоо, партийна организацинуудта ба тэдэнэрэй органуудта — дайшалхы комитедүүдтэ зорюулһан заабаринууд соогоо

x) Тоонуудынь хуушан отилоор үгтэбэ.

Бурят-Монголой АССР-эй бүхы багшанарта, врачуудта, агрономуудта ба бүхы интеллигенцидэ

Политгэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөнэй хандалга

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ арад болбол большевигүүдэй агууехэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, социализмын агууехэ илалтануудые туйлаа, коммунизмын түрүүшын фазые тон түлэб байгуулжа эдэ илалтануудаа Сталинска Конституци соо хуулишалан бүхэжүүлһэн байна.

Советскэ засагай тогтоһоор үнгэрһэн 23 жэл дотор, манай Бурят-Монголой республика болбол хаанта самодержавиин колониальна ябуулгануудай хогоолгодэл болохо—культурна хожомдолые усадхалгаар туйлай ехэ хүдэлмэринүүдые ябуулжа, бүгэдэниитын эхин шатын һуралсалые бэелүүлһэн ба мүнөө бүгэдэниитын долоонжэлэй һуралсалые сүм бэелүүлхэеэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахын ба культурын бүхы һалбаринуудаар хэдэн мянгаад мэргэжэлтэн бэлэдхэгдэһэн ба хүн зоной 98,3 процентнь бэшэгтэй болоо.

Советскэ арад болбол ВКП(б)-гэй XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталинай элидхэл соо ба съездын шиидхэбэринүүд соо табигдаһан историческа зорилгонуудые бэелүүлжэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай улам бүри хүгжэхэ ябадалые туйлаһан ба арад ниитын культурын дээшэлэлтые, тэдэнэрэй политическэ эдибхиин дээшэлэлтые туйлаһан байна.

Манай партиин XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ һэн: «Мүнөө орон дотороо манай гүрэнэй гол зорилго хадаа ажахын-эмхидхэлэй ба культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ байна».

Энэ зорилгые дүүргэлгэ болбол социалистическэ эхэ оронойгоо аша туһада эрид шангаар, сусаралтагүйгөөр хүдэлмэрилхые бидэнэрһээ, культурна фронтын хүдэлмэрилэгшэдһээ эринэ.

Манай республика дотор политико-гэгээрэлэй хүдэлмэри нилээдгүй һайжарһан байна, политико-гэгээрэлэй зургаануудай тоонь олошороо. Мүнөө 181 уншалгын байшангууд, культурын 16 байшангууд, 280 колхозно клубууд, 4 улаан чумууд, 236 библиотекэнүүд бии.

Баргажанай аймагай культурын байшан болбол (директорынь нүх. Винтерголлер) республика дотороо политико-гэгээрэлэй хүдэлмэриин эрхим жэшээ харуулна. Тэндэ кружогуудай хүдэлмэринүүд дэлгэрүүлэгдэнхэй, драматическа кружогойнь ба справочна столойнь хүдэлмэринүүд элитэ байна. Саг үргэлжын кадрнуудһаа бүридэһэн коллективынь эрхимээр хүдэлмэрилдэг юм.

Кабанскын аймагай Таракановска селодохи уншалгын байшан (даагшань нүх. Лебедев) болбол кружогуудай хүдэлмэриие хангалтатайгаар эмхидхэһэн ба мүн тэрэшэлэн колхознигуудай дунда агитационно хүдэлмэри һайнаар ябуулна.

Манай республика дотор мүнөө ябуулагдажа байгаа культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри болбол колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба хүдөөгэй интеллигенциин ургаһан культурна эрилтые үшөө хүсэд ханганагүй, тиин энэ хадаа ехэнхидээ бидэнэрһээ дулдыдаха байна гэжэ, бидэнэр, политгэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад тоолонобди.

Манай республикын федякинецуудай ба бичурынхидай гайхамшаг үүсхэлые дэмжэн, бидэнэр, политгэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад дооро дурсагдаһан уялгануудые абанабди:

1. Культурно-гэгээрэлэй зургаанаудай (культурын байшангуудай, колхозно клубуудай, музейнүүдэй, библиотекэнүүдэй, уншалгын байшангуудай ба улаан булангуудай) хүдэлмэринүүдые эрид шэнэдхэн табижа, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ бодото гуламтанууд болгохо. Эдэ гуламтануудые агротехническэ, хүдөө-ажахын, ниитэ болбосоролой, оборонно хүдэлмэриин һургуулинууд болгожо, селодохи политгэгээрэлэй хүдэлмэриин бодото центрнь болгохо. Уранһайханай самодеятельностиин хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ. Культгэгээрэлэй зургаануудаар баталагдаһан түсэбэй ёһоор, культурно-гэгээрэлэй ба политико-агитационно хүдэлмэриие үдэр бүри ябуулжа байхыень туйлаха ёһотойбди.

2. Политгэгээрэлэй зургаанууд болбол аймагуудай, сомоной Соведүүдэй ба колхоз бүриин урда табигдаһан ажахын-политическэ зорилгонуудые дүүргэлгэдэ; колхозуудта ажалай бүтөөсые дээшэлүүлгэдэ, социалистическэ үмсые химгадан гамналгада ба ажалда сознательнаар хандаха ябадалда; хүдөө ажахы дээрэ стахановско-ефремовскэ ба герасимовска хүдэлөөе улам бүри үргэдхэлгэдэ, социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлгэдэ туһалха ёһотой. Политгэгээрэлэй зургаануудай хүдэлмэринүүдые ба хүдөө ажахын түрүүшүүлэй опыдые үргэн арадзоной дунда үдэр бүри харуулжа байха. Хүдөөажахын бүхы хүдэлмэринүүдэй үедэ колхознигуудые политгэгээрэлэй хүдэлмэреэр хангахын тулада аймаг бүхэндэ агитбригадануудые, агит-тэргэнүүдые ба бусад культурна хэмжээябуулгануудые эмхидхэхэ.

3. Уншалгын байшангуудые, культурын байшангуудые, клубуудые, библиотекэнүүдые заһабарилха, түлишөөр ба гэрэлээр, мебелеэр, литератураар, портредүүдээр хангажа, тэдэнииие болбосон зохид түхэлтэй болгохо.

4. Политгэгээрэлэй зургаануудые шажанда эсэргүү пропагандын центр болгожо, тэдээн соо научна ба шажанда эсэргүү темэнүүдээр лекцинүүдые, элидхэлнүүдые, хөөрэлдөөнүүдые саг үргэлжэ эмхидхэжэ байха. Уншалгын байшан, клуб ба культурын байшан бүхэнэй дэргэдэ бурхангүйшүүдэй булан эмхидхэхэ.

5. Политгэгээрэлэй зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдһөө, колхознигуудһаа ба хүдөөгэй интеллигенциһээ бүридэһэн эдибхитэниие бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ; тэдэнэрэй культурна ба политическэ хэмжээгээ дээшэлүүлгэдэнь туһаламжа үзүүлхын зорилгоор, аймаг бүхэндэ лекционно бюро эмхидхэхэ.

6. Библиотекэнүүдые эрхим һайн байрануудаар ба хэрэгсэлнүүдээр хангажа, тэдээн соо хүдэлмэриин большевистскэ гурим байгуулха. Мүн түлишөөр ба гэрэлээр хангаха, номуудай фондые ехэдхэхэ, уншагшадта зохид аятай байдал байгуулха. Жэшээтэ һайн библиотекэ ба тэрээн соо һайнаар табигдаһан хүдэлмэри болбол аймагай ба селогой омогорхол болоно, социалистическэ культурые ба пропагандые хүгжүүлхэ хэрэгтэ урагшаа ехэхэн алхам болоно гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

7. Политгэгээрэлэй нютагуудахи хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлгэдэ саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлхэ. Энээнэй тулада, аймагуудай центр дээгүүр богони болзорой семинаринуудые үнгэргэхэ.

8. Манай республика дотор үзэг бэшэг мэдэхэгүйе ба бага мэдэхэ ябадалые дүүрэнээр усадхалгые туйлалга манай шухалын шухала зорилго болоно. РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй Нарком нүх. Потемкинай приказда харюу болгон, бидэнэр, зүблөөндэ хабаадагшад хадаа 1941 оной майн нэгэн хүрэтэр үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүдые үндэр шанартайгаар һургажа дүүргэхын уялга абанабди.

9. Өөһэдынгөө хүдэлмэриие арадай зохёолой Байшантай нягтаар холболдуулжа ябуулха, колхозно селогой уранһайханай самодеятельностиие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, арадай зохёолые (дуушад, үлигэршэдые ба бусадые) бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ. Бидэнэр, зүблөөндэ хабаадагшад болбол удхашанараараа ба найруулгаараа хүдөөгэй клубуудта, уншалгын байшангуудта зохихо пьесэнүүдые, илангаяа бурят хэлэн дээрэ, ойрын үедэ хэблэн гаргахыень манай уранзохёолшодые гуйнабди.

10. Бидэнэр, зүблөөндэ хабаадагшад болбол түрүүшын ээлжээндэ шухала хэрэгтэй культурна эд хэрэгсэлээр (мебель, хүгжэмэй инструментнүүд, уранзохёолнууд г. м.) культурна гуламтануудые саг соонь хангажа байхынь тулада бүхы худалдаанай эмхинүүдтэ ба бибколлекторнүүдтэ ханданабди.

Эдэ абаһан уялгануудаа хүндэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ уялга абанабди.

Манай республикын федякинецуудай ба бичурынхидай үүсхэлые дэмжэхэ, политгэгээрэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха, колхозно деревниин саашадаа улам бүри ургахын ба культурна бадаралтын түлөө, политгэгээрэлэй зургаануудай ажалъябуулгада өөһэдынгөө ажалай ба үүсхэлэй зарим хубиие хандуулхыень манай республикын бүхы интеллигенцидэ, илангаяа хүдөөгэй интеллигенцидэ хандаһабди.

Политгэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөнэй 150 делегадуудай даалгабаряар гараа табигшад:

ВКП(б)-гэй ОК-гэй агитаци ба пропагандын таһагай инструктор КАБАШЕВА

ВЛКСМ-эй ОК-гэй секретарь МОДОГОЕВ,

БМАССР-эй Арадай Гэгээрэлэй Наркомой орологшо НИКОЛАЕВ,

ВКП(б)-гэй Бичурын Айкомой секретарь СТРЕЛЬНИКОВ,

Закаменай ОНО-е даагша БАРЛУКОВ,

Кабанскын ОНО-гэй политгэгээрэлэй инспектор АЛФЕРОВ,

Ликбезэй методист Л. ШУНЕВИЧ.

МЭРГЭЖЭЛТЭЙ КАДРНУУДЫ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

Социалистическэ хүдөө ажахые саашаданъ бүри ехээр механизацилга хадаа мэргэжэлтэй кадрнуудые—трактористнууд, комбайнернууд, механигууд ба шофернуудые бүри олоор эринэ.

Коммунистическэ парти ба советскэ правительство болбол кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ ехэ анхарал табидаг. Хэдэн олон һургуулинууд ба курснууд нээгдэнхэй. Мэргэжэлтэй кадрнуудые олоор ба шадамараар бэлэдхэхэ аргабайдал манайда хүсэд бии.

Тиибэ-яабашье манай республика дотор механизаторска кадрнууд холо дутуугаар бэлэдхэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Трактористнууд ба комбайнернуудые һургаха түсэб жэл бүри таһалдуулагдана.

Үнгэрөөшэ сезон дотор тракторна паркын хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэнэйнь гол шалтагаан болбол трактористнуудай бэлэдхэлэйнь һула байһанһаа дулдыдаһан юм.

Энээнһээ — Баргажанай, Куйтэнэй Окино-Ключиин, Ново-Бряпскын, Селен-Думын МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд тускайта тобшололнуудые одоошье хүрэтэр хээгүй байна. Дурсагдаһан МТС-үүдтэ кадрнуудые бэлэдхэлгэ энэшье жэлдэ хангалтагүй. Баргажанай аймагай МТС-үүд болбол Татауровска һургуулида хүнүүдые мүнөө хүрэтэр эльгээгээдүй байна. Мүн тэрэшэлэн, Эгэтын, Окино-Ключиин, Торын, Закаменай МТС-үүд һургуулинуудта ба курснуудта шалгагдамал эрхим хүнүүдые эльгээхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандана. Тус МТС-үүдэй дэргэдэхи курснуудай һуралсалынь мүнөөшье захалаадүй байһаар.

Басагад-трактористнарые бэлэдхэхэ асуудалда ехэ удхашанар олгогдологшье һаань, мүнөө һуража байгшадай миил 9 проц. басагад байна. Колхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд болбол басагад-трактористнарые бэлэдхэхэ түсэбөө заабол дүүргэхэ уялгатай.

Гадна, кадрнуудые бэлэдхэлгын шанарые һайжаруулха шухала. Һуралсалай шанарһаа трактористнууд ба комбайнернуудай мэргэжэлэйнь хэмжээ дулдыдаха байна. Харин һуралсалые шухала номуудаар, материалнуудаар хангахагүй ябадалнууд зарим МТС-үүдтэ ба һургуулинуудта ушарна. Жэшээнь, Татауровска һургуулида чертеж, карта, схемэ г. м. зүйлнүүд ба тракторай элдэб частьнууд дутана. Гүсхай хүтэлбэрилэгшэдэй хайхарамжагүй цээрэһээ лэ эдэ шухала зүйлнүүд дутамаг байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим багшанар һуралсалдаа тон муугаар бэлэдхэнэ. Татауровска һургуулиин багша нүхэр Гадько лекцидээ муугаар бэлэдхэхэһээ, гадна, занятиингаа үедэ хэрэгтэ-хэрэггүй юумэнүүдые шашажа байдаг байха юм. Иимэ ябадал һаад татахаһаа бэшэ юушье үгэхэгүй байһань мэдээжэ. Һургуулинуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд болбол һуралсалай ямар шанартайгаар үнгэргэгдэжэ байһые шалгадаггүй зантай.

Наркомзем хадаа курсантнуудай ниитэ тоогоор һонирхоод лэ, һуралсалайнь шанар тухайда анхаралаа табидаггүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Курсантнуудые зохид байраар, һайн хоолоор хангаха хэрэгые тоодоггүй ушарнууд үзэгдэнэ. Мүн тэрэ Татауровска һургуулиин хамтын байранууд хүйтэн, хирэ тооһондо дарагдашаһан байна.

Курсантнуудай дунда эрхим һуралсалай түлөө социалистическэ соревновани дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Олонхи МТС-үүд болбол соревнованиин тугые дээшэнь үргэжэ, эрхимээр һурахын түлөө тэмсэлдэ курсантнуудые элсүүлжэ шадаагүй байна.

Хүдөө ажахын механизаторска кадрнуудые бэлэдхэлдэхи эдэ дутуунуудые саашадаа тэсэжэ яабашье болохогүй. Нютагай партийна ба советскэ организацинууд болбол мэргэжэлтэй, шадабаритай кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ большевистскэ анхарал табиха уялгатай.

«Республика дотор хүдөө ажахын механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ тухайда» ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой тогтоолой ёһоор, курснуудые һурагшадаар дары бүридхэхэ шухала. Курснуудта шалгагдамал, эрхим залуушуудые шэлэжэ эльгээхэһээ гадна, курсантнуудай һуралсалые большевистскэ ёһоор эмхидхэхэ, тиин тэдэнэрые хүсэд мэргэжэлтэй специалистнар болгохо—зорилго иимэ байна.

Курсантнуудые хүдөө ажахын түрүү стахановецуудай үнэтэ опытдой гүнзэгыгөөр танилсуулха шухала. Энэ хэрэгтэ багшанарай, заажа байһан мэргэжэлтэ механигууд ба агрономуудай үүргэнь тон ехэ байна.

1941 оной февралиин 1 болотор МТС бүхэндэ трактористнуудай аттестаци үнгэргэгдэхэнь. Трактористнуудай мэргэжэлые тобойсо элирүүлхэ энэ хэмжээябуулга хадаа СССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи Экономсоведэй, энэ оной ноябриин 16-най, тогтоолтой зохилдуулагдан бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Гүрэнэй удхашанартай энэ хэрэг болбол МТС-эй хүтэлбэрилэгшэ ба хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие техническэ һуралсалда хабаадуулха зорилготойгоор ябуулагдаха байна. Тракторист бүхэн энэ аттестаци гараад байхадаа, өөрынгөө мэргэжэлы улам дээшэлүүлхые оролдохонь ламжаггүй.

Механизаторска мэргэжэлтэ кадрнуудые бэлэдхэжэ, социалистическэ хүдөө ажахыгаа үшөө культурнаар эрхилэн, хурдан түргөөр урагшань хүгжөөе!

И. Н. БУРМИСТРОВ—БМАССР-эй кадрнуудые бэлэдхэхэ таһагай ахалагша методист.

Тарилгада бэлэдхэлые шамдуулха

Закаменай аймагай, Үлэгшэнэй сомоной колхозууд тарианажалые үлэмжэ ехээр эрхилдэг байха юм. Гиибэшье, эдэнэр хадаа ерэхэ хабарай тарилгада бэлэдхэл ябуулжа эхилээдүй.

Таряа сохилго мүнөө хүрэтэр унжагайрһанайнь гэмээр, үрһэ хаалга һаатана. «Майн 1» колхоздо үрһэ хаалгын планай дүрбэнэй нэгэ хубиншье гүйсэдхэгдөөдүй. Машина зэмсэг заһаха хүдэлмэри хүсэд захалаадүй, плугууд ба борнойнуудынь эбдэрхэй зандаа хэбтэнэд.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй иимэ муу байбашье, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэмжээябуулгада хайша хэрэгээр хандана.

Б. Ш.

эзбсэглэлгын ба дайшалхы дружинануудай ябуулгануудай тодорхой хараа зохёоһон юм.

1905 оной октябриин һүүлээр ба ноябриин эхеэр революци зэбсэгтэ восстанида дүтэлһэн байна. Тиихэдэ орон дотор гүнзэгы революционно кризисэй үе байгаа. Октябрьска политическэ стачка болбол бүхы орониие эзэлжэ, бүхы хүдэлмэришэн ангиие политическэ шударгуу ажабайдалда жагсаагаа һэн. Миллионһоо дээшэ промышленна хүдэлмэришэд стачкада хабаадалсаһан байгаа.

Хаанта засаг болбол «октябриин 17-ой манифест» соносхожо, реакциин хүсые элсүүлэн байһанаа далдалһан юм. «Ород арадай союз» гэхэ мэтын революцида эсэргүү эмхинүүд байгуулагдаһан ба саг үргэлжэ хюдалганууд эмхидхэгдэдэг байгаа. Хаан хадаа революцида эсэргүү тэмсэхын тулада, Японтой мир баталаа һэн.

Реакциин хүсэнүүдые элсүүлгэдэ харюу болгон, хүдэлмэришэд, солдадууд ба таряашад хадаа большевигүүдэй уряалаар өөһэдынгөө дайшалхы революционно эдибхиие шангадхаһан байна. Хүдэлмэришэд болбол заводуудаа ба фабрикануудта буу зэбсэг бэлэдхэжэ, дайшалхы дружинанууд ургажа байгаа. Бүхы орон дотор таряашадай хүдэлөөн орьёлон хүгжөө һэн. Сэрэгүүдэй дундашье революционно хүдэлөөн урган байһан юм. 1905 оной ноябриин эхеэр Кронштадта болоһон, солдадуудай ба матросуудай восстаниин һүүлээр, Хара далайн Флодой матросуудай восстани болоо һэн; Курскда, Киевтэ, Харьковто, Бобруйскда, Ломждо, Минскдэ, Сибирьтэ, Закавказида солдадуудай босолгоон эгэрэн байһан юм.

Ноябрьда Ленин Россида бусажа ерээд, восстаниие бэлэдхэлгэдэ ба эмхидхэлгэдэ халуунаар хабаадалсаһан байна. 1905 оной декабриин эхеэр Таммерфорс дээрэ болоһон, большевигүүдэй конференци хадаа зэбсэгтэ восстаниин зайлашагүй болоһыень мэдэрһэн байна, энэ конференци дээрэ Ленин ба Сталин хоёр түрүүшынхээ уулзаа һэн. Ленинэй дурадхалаар, конференци болбол хүдэлмэреэ яаралтайгаар дүүргэжэ, делегадуудынь восстанида хабаадалсахын тулада нютагуудтаа тараһан юм.

Декабриин 5-да партиин московско комитет болбол Москвада зэбсэгтэ восстани эмхидхэхэ тухай шиидхэбэри абаа һэн.

Саашадаа событинуудай дэлгэрһэниинь хадаа:

ДЕКАБРИИН 6-да—Московско Совет болбол большевигүүдэй дурадхалаар, бүтэдэ ниитын политическэ забастовкые эхилжэ, һүүлээрнь тэрэнээ зэбсэгтэ восстани болгохо гэжэ нэгэнһанаалаар шиидхээ һэн.

ДЕКАБРИИН 7-до—Москвада ба Москва шадархи түмэр замуудта бүгэдэниитын забастовко эхилһэн юм.

ДЕКАБРИИН 8-9-дэ—Москвада митингнүүд боложо, полицитай ба жандармнуудтай тулалдаанууд болоһон байна. Арад болбол хаалтануудые байгуулаа һэн; сэрэгүүд болбол хаалтануудые буудажа, дружинынхидай байһан Фидлерэй училищые һандаргаһан байна.

ДЕКАБРИИН 10-14-дэ—Москвада 100 гаран хаалтанууд байгуулагдаһан байгаа. Москвагай хэдэ хэдэн районуудта восстани болоһон юм.

ДЕКАБРИИН 15-17-до,—Правительство болбол Петербург, Варшава ба бусад городуудһаа сэрэгүүдые Москвада асараа һэн. Улаан Пресня бүгэдэнһөө удаан саг соо тулалдаһан байгаа. Тэрэниие хамгаалагшадай баатаршалгань бүхы дэлхэй дээрэ элитэ болоо. Хэдэн үдэрэй торшо дотор артиллериин буудаһанай һүүлээр, Преснийн дружинынхид, тэмсэлээ зогсооһон юм.

Москвадахи восстани дарагдажа, тэрээндэ хабаадалсаһан хүдэлмэришэдые хюдалга эхилһэн байгаа.

1905 оной декабрьдахи зэбсэгтэ восстани болбол Москваһаа гадна, мүн бусад хэдэ хэдэн городууд ба промышленна центрнүүдтэ: Сормово, Ростов-на-Дону, Луганск, Горловка ба Донбасстахи Александровска, Мотовилиха, Новоросийск, Севастополь, Кронштадт ба Красноярскда болоһон байна. Грузида, Финляндида, Балтиин шадархи хизаарта революциин дүлэн бадаржа байгаа һэн. Хаанта засаг болбол эдэ бүхы восстанинуудые зэрлиг шэрүүнээр дараһан байна.

Декабриин восстани—ородой түрүүшын революциин хүгжэлтэдэхи эгээн дээдэ шатань мүн.

Меньшевигүүд хадаа восстаниин илагдаһанда баярлаа һэн. «Буу зэбсэг хэрэглэхэ хэрэггүй байгаа», — гэжэ меньшевик Плеханов мэдүүлһэн юм.

Плехановай энэ зэмэлэлгэдэ харюу болгон, Ленин иигэжэ бэшээ һэн: «Харин бүри эрид шууд, эршэмтэйгээр ба добтолосотойгоор буу зэбсэг бариха хэрэгтэй байгаа, гансахан лэ мирнэ стачкаар аргагүй байһые, зэбсэгтэ зүрхэлиг ба хатуу тэмсэлэй зайлашагүй шухала байһые зондо ойлгуулха хэрэгтэй байгаа!» (Ленин, Зох., т. X, 50 хуудаһан).

Энэ диилдэлгэ хадаа саг зуурын диилдэлгэ мүн, ерээдүйн революционно байлдаануудта бэлэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ Ленин ба Сталин арадта сусаршагүйгөөр ойлгуулдаг байгаа. Мүн диилдэбэшье һаа, уласхоорондын пролетариадай ангиин тэмсэлдэ агууехэ үүргэ дүүргэһэн, 1871 оной Парижын Коммунын урогуудые Маркс ба Энгельсын шэнжэлэн үзөөшэдэл адляар, Ленин ба Сталин болбол 1905 оной зэбсэгтэ восстаниин урогуудые тиимэ нарин нягтаар ба гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэһэн байнад.

Эртэнһээ хойшо **шанга бэлэдхэлгүйгөөр ба эрхим жэшээтэ эмхидхэлгэгүйгөөр** болоһон восстани хадаа илажа шадахагүй байна гэжэ, 1905 оной декабриин восстани харуулаа . Декабрьска восстани яахадаа диилдээб гэхэдэ, тэрэ болбол мүн һулаар эмхидхэгдэһэн байгаа. Тиин, Москвада, восстаниин түрүүшын үдэрнүүдтэ, восстаниин штаб—большевигүүдэй Московско комитет арестовалагдаһан ушарһаань, восстани болбол хүтэлбэрилхы центргүй болошоһон юм.

Хүдэлмэришэд хадаа районуудта бэхижэжэ, баатарлигаар тулалдаһан байна. Казанска түмэр замай 13 дружинникууд, пушка ба пулемедуудаар зэбсэглэгдэһэн 400 солдадуудта эсэргүүсэн, аяар 4 часай торшо дотор тулалдаһан байгаа.

Революциин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бага байһан ушар 1905 оной декабрьдахи восстаниин дарагдаһан шалтагаануудай нэгэнь болоно. Сэрэгүүдые өөһэдынгөө талада татахын түлөө эршэмтэй тэмсэл ябуулагдаагүй байгаа.

1905 ондо революционно хүдэлмэришэд болбол революционно үзэлтэй болоһон солдадууд ба матросуудые хүтэлбэрилэлгые өөһэдынгөө гарта абажа, революционно армиие толгойлжо, хаанта засагта эсэргүү шанга добтолго хэжэ үшөө шадаагүй байһан юм. Большевигүүдэй сэрэгэй хүдэлмэриие али болохоор таһалдуулһан меньшевигүүд ба эсэрнүүд болбол хүдэлмэришэн ангида ехэ хоро хүргэһэн байна.

1905 оной революциие дараха ябадалдань хаанта засагта баруун-европейскэ империалистнууд туһалаа һэн.

Хаанта засагта эсэргүү хүдэлмэришэд ба таряашадай хоорондо бата бэхи холбоон 1905 оной революциин үедэ үшөө байгаагүй. Таряашад болбол помещигүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ жагсаһаншье һаа, хаанииие унагаангүйгөөр помещигүүдые унагааж болохогүй гэжэ үшөө мэдэдэггүй байгаа. Ажалша таряашад хадаа хүдэлмэришэн ангитай холбоо барисаатай байжа шадаха, үнэхөөр лэ серьезно хүсэн мүн гэжэ революци харуулһан юм. 1905-1907 онуудай революци болбол 1917 оной Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илалтада туйлай ехэ удхашанартай байгаа һэн. Россин арадууд революционно гражданска дайнай түрүүшын ехэ урогые абаһан байна. «1905 оной декабрьда болоһон зэбсэгтэ восстаниин урда тээ, Россин арад хадаа мүлжэгшэдтэ эсэргүү массова зэбсэгтэ тэмсэл ябуулха шадабаригүй байһан юм. Декабриин һүүлээр, тэрэ хадаа тон ондоо арад болоһон байна... Тэрэ болбол восстанида хатуужаа һэн. Тэрэ хадаа 1917 ондо илаһан тэмсэгшэдэй зэргэнүүдые бэлэдхэһэн байна...» (Ленин. Зох.. т. XXIII, 450 хуудаһан).

Большевистскэ стратеги ба тактика болбол 1905 оной революциин гал дүлэн соо шэрүүн хатуу шалгалтые толотомо һайнаар дабажа гараһан юм. Ленин-Сталинай парти болбол 1905 оной зэбсэгтэ восстаниин опыдые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, хүсэдөөр хэрэглэн, 1917 оной октябрьда капитализмы штурмдалгада манай оронойажалшадые зоримгойгоор хүтэлһэн ба илалта туйлаһан байна.

Профессор, бригадна комиссар И. ВОЛКОВ.

ХҮДЭЛМЭРЕЭ ШЭНЭДХЭН ТАБИХА

Зэдын аймагай зарим сомонууд ба колхозууд культурна гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайнаар ябуулжа эхилээ.

Сагаан-Усанай сомоной «Галын очин» колхозой дэргэдэхи клуб ба колхозно библиотекэ муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Клубтань, улаан буландань ба библиотекэдэнь нютагай эдибхитэдэй хүсөөр массово-ойлгуулажамхын хүдэлмэри сагүргэлжэ ябуулагдана. Тус колхозой улаан булангай эдибхитэд полевой станууд, малажалай фермэнүүд дээрэ хүдэлмэрилжэ байгшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Дээдэ-Ториин, Гэгээтын сомонуудай уншалгын байшангуудые даагшад болбол үбһэ, таряа хуряалгын үедэ бригаданууд дээрэ гаража газета, журнал-нуудые уншалгые ба элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөө, лекци эмхидхэдэг байгаа. Мүнөө эдэнэр болбол убэлые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Дурсагдаһан сомонуудай уншалгын байшангуудые даагшад. нүхэд Гылыков ба Чагдурова гэгшэд колхозуудай ба бригадануудай ханын газетэнүүдые гаргалгада ба элдэб культурна хэмжээбуулгануудые үнгэргэлгэдэ эдибхитэй туһалалсадаг байна. Эдэ уншалгын байшангуудай дэргэдэ нүүдэл библиотекэнүүд хүдэлмэрилнэ.

Зүгөөр, Дээдэ-Бургалтайн, Жэлтурын сомонуудахи уншалгын байшангууд ба улаан булангууд саг үргэлжэ хаалтатай байдаг. Тэдэ, эндэ «хүдэлмэрилдэг» избачууд энэ гэхэ хүдэлмэри ябуулдаггүй ба харин салин хүлэһэ абаад лэ байдаг.

Мүн зарим сомоной соведүүд, (Сагаан Усанай, Баянай, Зэдын ба бусад) уншалгын байшангай гэргүй байха юм.

Уншалгын байшангуудай хэрэгсэлнүүдтэ һомологдоһон мүнгэн ондоо хэрэгүүдтэ гаргашалагдана. Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Бургалтайн сомоной соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Тупкеев гэгшэ уншалгын байшанда зориулагдаһан мүнгөөр сомсовеэтэ радиоаппарат абаһан байна. Тэрэшэлэн Баянай, Сагаан-Усанай, Жэлтурын ба бусад сомсоведүүд болбол арадай гэгээрэлдэ һомологдоһон зөөрөө баһал гүйсэдөөр. томилолгоругнь гаргашалагүй.

Эдэ бүхы дутуунуудые аймагай гэгээрэлэй таһаг мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абадаггүй байна. ОНО-гэй политико-гэгээрэлэй инспектор нүхэр Жигжитжапова болбол уншалгын байшангуудай, улаан булангуудай, колхозно клубуудай хүдэлмэридэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлдэггүй ба хүдэлмэриин плангүй байдаг.

П. ПЕРОВ.

КУЛЬТУРНААР АЖАҺУУНА

Баргажанай аймагай, Дэрээнэй сомоной, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз культурна болбосон центрэй ба колхозниигуудынь гэр дотороо арюун сэбэрээр ажаһуудаг болоо.

Мүнөө малажалайнь бригаданууд дээрэ гурбан улаан булан хүдэлмэрилнэ. Эндэнь колхозниигуудай эрилтые хүсэд хангахаар культурна хэрэгсэлнүүд бии. Тус колхозой олон колхозниигууд центральна, республикын ба аймагай газетэнүүдые ба журналнуудые захижа уншана.

Колхоз болбол энэ жэлдэ, 7 шэнэ гэрнүүдые нүүжэ эрэгшэдтэ бариба.

Р. БАТОРОВ.

Кружогуудай хүдэлмэри

Тарбагатайн аймагай центрдэхи соцкультурын байшангай дэргэдэ 15 хүнэй хабаадалгатай драматическа, 6 хүнэй хабаадалгатай шатарай кружогууд, 8 хүнэй хабаадалгатай струнна оркестр, 15 хүнэй хабаадалгатай духовой оркестр эмхидхэгдээд, муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Табан һарын туршо соо драматическа кружогойхид 16 зүжэгүүдые харуулһан ба радиогоор хэдэн удаа выступалһан байна. Мүн эдибхитэдэй хүсөөр элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд үнгэргэгдөө.

Клубай эдибхитэд болбол колхозно клубуудай, улаан булангуудай хүдэлмэридэ али болохоор туһалалсадаг юм. Һаядаа соцкультурынгаа байшангай дэргэдэ уншалгын зал, справочна стол бии болгохоор хараална.

А. М. МИЛЬТОВ.

Хүүгэдэй литература

Бурят-монгол гүрэнэй хэблэл болбол 1941 ондо хүүгэдэй уранһайханай литературануудые олоор гаргаха байна.

Эдэнэй дунда орденто поэт Цэдэн Галсановай «Сталин тухай легендэ», «Наран», орденто драматург Шадаевай «Хүүгэдэй пьесэнүүдэй сборник» ба бусад бии.

Мүн тэрэшэлэн, «Нүхэр Сталинтай уулзалга» (Байдуковай), «Летчик яажа болообиб» (Головинай), «Ленин тухай үлигэрнүүд» (Зощенкын) «Пионер Павел Морозов» (Яковлевай) ба бусад литературанууд оршуулагдаха байна.

Н. Б.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Барнаул город шадар. (ТАСС-ын фото).

СССР-эй Наукануудай Академи— Бурят-Монголой Республика тухай

ЛЕНИНГРАД, декабриин 19. СССР-эй Наукануудай Академиин член-корреспондент профессор Поппе гэгшэ бурят-монгол арадай культурада ба искусствада зорюулһан хоёр номуудые бэлэдхэжэ дүүргэбэ. Һаяын үдэрнүүдтэ „Бурят-Монголой летопись" XVII-XVIII зуунай үеын түүхын летописьнүүдэй буулгабаринууд гаргагдахань. Энээн соо тусхай шэнжэлэл ба комментаринууд бии Эрдэмтын нүгөө зохёолнуудынь—„Бурят Монголой эпос" болоно. Энэ дэбтэр соо эпосэй юрэнхы шэнжэлэл, арадай үлигэршэдэй зохёолнуудай сюжедүүд тухай бэшэгдэнэ.

Бурят-Монголой АССР-эй правительствын дурадхалаар СССР-эй Наукануудай Академи болбол бурядай түүхые харуулһан зохёолнуудые ба арадай үлигэр таабаринуудай суглуулбаринуудые бурят-монголой деалектнүүдэй словаринуудые хэблэжэ гаргахые востоковедениин Ленинградска институдай хүдэлмэриин эрхэ жэлэй түсэб соо хараална. (ТАСС).

МЫСОВАЯ СТАНЦИ ДЭЭРЭ БАБУШКИНАЙ ПАМЯТНИК БОДХОГДОХОНЬ

МОСКВА. РСФСР-эй Совнаркомой дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ управлени болбол революционер большевик Иван Васильевич Бабушкинда бодхогдохо памятнигай проектые баталба. Тус памятник хадаа Бабушкинай баатарлигаар үхэһэнһөө хойшо 35 жэл гүйсэхэнииие тэмдэглэн, Зүүн Сибириин түмэрзамай Мысовая станци дээрэ бодхогдоно.

Хилын саанаһаа телеграмманууд

Англиин авиациин ябуулганууд

ЛОНДОН, декабриин 19. (ТАСС). Декабриин 19-нэй һүни англиска самолёдууд Маннгеймые дахин бомбодоо гэжэ, англиска авиациин министерствын коммюнике соо хэлэгдэнэ. Дүрбэн газарта ехэхэн гал болобо. Англиин бусад олон самолёдууд Миланай заводые, Генуэдахи докнуудые (шорох заһабаридаг газарые) ба хойто Италидахи аэродромуудые бомбодобо. Миланда ехэхэн түймэр болоһон байна.

Бардиин районодохи англиска ябуулганууд

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 19. (ТАСС). Америкын хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, англиска полевой артиллери хадаа Барди городые ехэ эдибхитэйгээр буудана. Энээнтэй хамта, Бардиие далайһаа ба агаарһаа бомбодоно. Тус город то нилээд ехэ хохидол ушаруулба.

* * *

ЛОНДОН, декабриин 19. (ТАСС). Хэрбээ англичанууд Бардиие эзэлхэ болоо һаа, Италиин сэрэгүүдэй хангалга тон бэрхэтэй байдалда ороно гэжэ Рейтер агентствын сэрэгэй шэнжэлэгшэ тусгаарлан тэмдэглэнэ. Грацианиин сэрэгүүд хадаа далай дээрэ зонхилон байгаа англиска флодто замаа хаагаба. Сиди ба Тобрук хоёрой хоорондуур хойшодоо зүглэһэн тэлэнэй забшарга хадаа англиин сэрэгүүдэй тус портдо эсэргүү һүүлэй ябуулгануудта шиидхэхы удхашанартай байжа магад болоно.

Англо-испанска харилсаанууд

ЛОНДОН, декабриин 19. (ТАСС). Англиска правительство өөрынгөө арсалтада харюу абаба гэжэ общинын палата дээрэ англо-испанска харилсаанууд тухайда гараһан эрилтэнүүдтэ гадаадын хэрэгүүдэй министрын орологшо Битлер хэлэбэ. Тиибэшье, испанска правительствэдэ „тон шиидхэхы тайлбари" шэнээр хэбэ. Испанска гадаадын хэрэгүүдэй министрын этигэмжын ёһоор, Танжерай уласхоорондын зоноо байрын типэй бүхэлэгэ хэгдэхэгүй гэжэ, Танжирдахи бүхэлэгты тухай асуудалда Битлер харюусаба.

Швейцарска генеральна штабай мэдээсэл

БЕРЛИН, декабриин 19. (ТАСС). Юраһаа зүүн урагшаа зүглэн, хэзээ хариин самолёдууд Швейцариин территори дээгүүр нииджэ гараба гэһэн швейцарска генеральна штабай мэдээсэлые информациин бюро дамжуулан мэдээсэбэ. Хэдэн пунктнуудта Швейцариин зенитнэ артиллери тэдэ самолёдуудые буудаба.

Вишин правительствые һайшаагшад Африкын колонинуудта баригдаба

БОРДО, декабриин 19. (ТАСС). Петэнэй правительствые һайшааһан Габок Камерун ба Француска Конго колонинуудай сэрэгийнхидэй колонидохи захиргаанай, плантаторнуудай ба духовенствын дундаһаа хэдэн зуун хүнүүд Голлин правительствын тала баригшадта баригдаба гэһэн мэдээ Вишин правительствын колонинуудай министерство абаба. Сэрэгэй ба колонидохи дээдэ чиновнигууд Конго мүрэнэй акорь дээрэ ба тэрэшэлэн Атлантин далайн портнууд дээрэ байһан корабльнууд дээрэһээ баригдаба.

Албанидахи дайнай ябуулганууд

АФИНЫ, декабриин 19. (ТАСС). Урагшаа фронтын элдэб участогуудта болоһон нютагай характертай ябуулгануудта грегүүд олон хүнүүдые плендэ абаһан ба мүн нилээд ехэхэн сэрэгэй зээринүүдые буляан абаба гэжэ тус хайтан мэдээсэгдэнэ. Лериин будалган дооро байна гэнэ.

Грегүүд хадаа Вэлонаһоо урагшадаа эрье шадархи замые голлуулан Паласа пунктые эзэлбэ.

Палермын районда итальянецуудай эсэргүү добтолго амжалтагүй үнгэрбэ. Энэдэ итальянецууд ехэ гээлтэтэй гараба.

Зүүн-хойто фронт дээрэ грегүүд хадаа Томорица мүрэниие гаталжа, Томор хадын бэлшэртэ хүрэбэ.

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 19. (ТАСС) Америкын хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Клисура ба Тепелениин районда хатуу дайлалдаанууд болоно гэжэ Афинада тусхайлан соносхогдобо. Клисура артил-

Африкадахи дайн

ЛОНДОН, декабриин 18. (ТАСС). Урда-африканска сэрэгүүд ба «Алтан эрье» гэжэ Англиин колониин частьнууд болбол итальянска Сомалиа ба Кения хоорондохи хилын районда итальянецуудые добтолбо. Англиин бропетанкова частьнууд ба ябаган сэрэгүүд болбол хилэ шадарай Эль Бак гэжэ пунктые добтолбо. 75 хүнүүд плендэ абтаһан ба эдэнэрэй дунда офицернууд бии. Томо буунууд, пулемедууд, сэрэгэй зэр-зэбсэг ба эдеэ хоолой зүйлнүүд эзэлэгдэбэ. Итальянецууд хадаа 50 үхэһэн хүнүүдэ хаяжа ошоһон байна. Англиин зүгһөө гээгдэл бага.

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Каландаришвили, 19. Телефоны: редактора — 3-23; секретариата — 3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды — 7-55(2эт.) экономического отдела—7-55; отдела писем—5-07; дежурного по редакции—5-07. Н—4239 Типография НКМП БМАССР.